

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE. — DOCTRINA. — JURISPRUDENȚĂ. — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, GEORGE MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

REVISTA APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41 57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie
Dela 1 Iulie până la 1 Sept. revista nu apare

GR. G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studentii plătesc pe jumătate
Pentru străinătate se adaogă timbrul postal

Apariția **Dreptului**, întârziată din cauza evenimentelor, reîncepe azi cu permisiunea cenzurei.

În vedere că mare parte din abonații și colaboratorii noștri obișnuți au fost mobilizați și sunt pe front, **Dreptul** nu va putea eși, pe timpul cât va ține războiul, de cât o dată pe săptămână.

Vom face tot posibilul ca această apariție să fie regulată, întrucât justiția trebuie să-și urmeze cursul ei normal.

Rugăm pe abonații noștri de a nu ține seama de reducerea foilor și a binevoii să plătească abonamentul ca și mai înainte, în considerație că în timpul de față costul tiparului și al hârtiei este mult mai scump decât în timpuri normale.

SUMAR:

Trei hrisoave ale lui Mircea-cel-Mare, de d-l C. G. Dissescu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — Inalta Curte de casație și justiție, secțiunea I: Caliopei St. Demetrescu-Vergu cu Banca Generală Română ș. a. (Urmărire imobiliară — Contestațiune. — Terții. — Decădere).

Curtea de apel din Iași, secțiunea I: Gh. Costandache cu Ion Hurjă (Testament. — Legat. — Imprejurări determinate. — Incețare. — Caducitate).

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ. — Curtea de apel din Rennes. — Observații de d-l D. Alexandrescu.

Deschiderea anului judiciar și compunerea secțiilor la Curtea de apel din București și Tribunalul Ilfov.

D-l Dissescu, directorul revistei noastre, este cel dintâiu român care a trecut în Transilvania, nu știm cum, îndată după intrarea armatelor noastre în «Pământul făgăduinței».

D-l Dissescu a fost în tranșeele ungurești dintre Boița și Talmaciu. La întoarcere, directorul nostru s'a oprit la Mănăstirea lui Mircea, organizatorul Statului român, unde odihnește mama Marelui erou Mihai, care acum trei sute șaisprezece ani a făptuit Unitatea Națională și întemeiat Mărirea Neamului.

O fericită întâmplare puse la dispoziția d-lui Dissescu trei hrisoave ale lui Mircea-cel-Mare. Cititorii noștri vor avea marea bucurie de a citi aceste trei hrisoave, cu tâlcul lor, în aceste împrejurări înălțătoare, când începe noul an judecătoresc.

Trei hrisoave ale lui Mircea-cel-Mare:

două din anul 1388 Mai 20 și altul posterior (fără dată precisă)

Theocrație. — Închinarea Mănăstirii. — Dumnezeu este o abstracțiune creatoare. Dreptul divin. — Inzestrarea Mănăstirii. — Scutirea Mănăstirii de plată de impozite. — Autonomia ei. — Electivitatea Starețului. — Domnul Țării putea fi și din alt neam decât acela al predecesorului. — Sancțiunea dispozițiilor hrisovului stă în blestem. — Dania și legatul făcut Mănăstirii nu este supusă nici revocării, nici reducțiunii. — Blestemul ca sancțiune. — Mănăstiri seignoriale și mănăstiri vasale. — Venirea Țiganilor în țările noastre. Originele hrisoavelor. — O rugăciune.

Legenda merge că Mircea-cel-Mare, obosit, după una din luptele ce avea cu Ungurii în munții Lotrului, a adormit sub un nuc. În timpul somnului, el a avut viziunea Sfintei Treimi. Deșteptându-se, a hotărât ridicarea din temelie a Mănăstirii închinată Sfintei Treimi. O numește Cozia, după numele locului, cuvânt slav, care înseamnă capră. Hrisovul alcătuit cu data 20 Mai 1388, dată pe care cronicarul Greceanu o arată greșit, a fi cu mult anterioară, cuprinde dispoziții cari ne arată rândueli constituționale ce domneau la acea epocă.

1° Statul era theocratic. În adevăr, hrisevul ne spune că Domnul a fost înălțat în slavă de Dumnezeu pe scaunul părinților săi. Doctrina dreptului divin, Mircea o mai proclamă încăodată tot în acest hrisev, când spune că după moartea domniei lui, Domnul

Dumnezeu va alege a fi domn Țării Românești, sau din neamul domniei lui sau *fie cine va fi*.

2° Eră obiceiul vechiu ca fiecare Mănăstire să fie pusă sub protecția (vocabulul) unei puteri dumnezeiești: Maica Domnului, Sfânta Treime, un sfânt oarecare. Acest obicei, pe care îl găsim scris în Tipicon, este respectat de Mircea Bassarab.

3° Eră altădată o foarte veche controversă asupra completei divinități a Sfintei Treimi și asupra creațiunii ei. Mircea, credincios dogmei creștine oficiale, formulată la Nicea (simbolul credinței), ne spune în hrisovul lui că Troița (Sfânta Treime) este sfântă, de viață începătoare, nedespărțită, nezidită. Că, împărații în numele ei împărătesc; că, printr'ânsa trăim și ne mișcăm. Ce profundă metafizică religioasă!

4° Tot în acest hrisov, întemeietorul Mănăstirii ne arată cu ce o înzestrea: cu moșiile Călimănești, Jivlea (este moșia numită azi Jiblea — Mircea ne dă numele cu formația slavă de atunci), Brădățenii, Seaca și Inoteștii la Râmnic. Orașul acesta Mircea îl numește în forma lui mai exactă Ribnic, cuvânt a cărui rădăcină *ri*, în sanscrit indică râul — E vorba de râul Olt.

5° Potrivit dreptului public, atunci în vigoare, Mircea scutește Mănăstirea de plata impozitelor și o declară autonomă, adică «de nimenea supărare să nu aibă». Aceasta însemnează că autoritățile civile și politice n'au nici un drept de control sau amestec. E admirabilă formula juridică care cuprinde autonomia Mănăstirii: «.... Aceste toate de acum înainte să fie *slobode* de toate lucrările și dăjdiile domniei mele...». Cuvântul «lucrările» însemnează acțiunea politică, judiciară și administrativă a guvernului domnesc.

6° Intemeietorul mănăstirii declară proprietatea mănăstirii inalienabilă, atât sub domnia lui, cât și sub domniile viitoare. Formula juridică este scurtă, clară, precisă «.... să fie moșie veșnică întru stăpânire în toată viața domniei mele și a celui ce Domnul Dumnezeu îl va alege să fie domn al Țării Românești.

7° Mircea pune o sancțiune a dispozițiilor sale statutare. Această sancțiune, care lasă în picioare sancțiunea judecătorească, adică dreptul de revendicare pentru Mănăstire în caz de înstrăinare, stă în blestem. Adică Domnul ce va urmă după Mircea, să-i cinstească hrisovul, să-l întărească și să-l înoiască, pentru ca și Domnul Dumnezeu să-i întărească domnia. Iar de nu,

să-i ucigă aici trupul, iar în celalt veac să-iucidă sufletul, adică să-și piardă dreptul la viața eternă și să aibă soarta lui Iuda și Arie.

Prin al doilea hrisov, tot cu data de 20 Mai 1388, Mircea întărește mai multe danii de moșii făcute de proprietarii lor Mănăstirii Cozia. Intre acestea este și Orleștii¹⁾.

Tot în acest hrisov, Mircea întărește așezământul Călugărului Popa Gavrilă, în care se vede regimul mănăstiresc. După acest așezământ, Mănăstirea e un stat republican, în care starețul este ales de obștea călugărilor. Așezământul lui Popa Gavrilă este luat din Așezământul mănăstiresc al Dreptului bizantin.

Acest al doilea hrisov al lui Mircea are o deosebită însemnătate, pentru că el rezolvă chestia, așa de discutată altă dată, a venirii Țiganilor în țările noastre. Mai toți vechii noștri istorici susțin că Țiganii au venit pentru prima oară în țările române la anul 1417, sub Alexandru-Vodă-cel-Bun. Eroare: ei au venit cu mult mai înainte; probă este acest hrisov, în care Mircea ne spune că el dă Mănăstirii Cozia 300 sălașe de Ațigani. Împăratul sârbesc, Dușan, în hrisovul Mănăstirii Arhanghelilor dela Prizern, din 1438, publicat de Hășdeu în *Archiva istorică*, vorbește și el de Țigani, căci dă Mănăstirii 11 țigani.

În hrisovul dat Mănăstirii Tismana, tot de Mircea, ni se vorbește de Țigani: «cele 40 de familii de Țigani, date de tatăl său Radu-Vodă».

Așa dar, Țiganii sunt veniți în țara noastră înainte de finele secolului al XIII-lea.

* * *

În hrisovul lui Mircea-cel-Mare, dat după întemeierea Mănăstirii Cozia, găsim o chestie juridică de mare însemnătate.

În vechiul nostru drept civil există rezerva? copiii, făt sau fete, moșteneau deopotrivă? Iată două chestiuni foarte controversate, căci legea scrisă și obiceiul pământului nu sunt de acord. Iar precedentele variază dela o epocă la alta și chiar în aceeași domnie, din cauza arbitrarului Domnilor.

Ceeace este însă în afară de îndoială, este că daniile

1) Ar fi interesant de a vedea cum a trecut moșia Orlești, în tot și în parte, la prima soție (Boldeasca) a lui Radu Buzescu, la Tudor Logofăt și Dragomir Postelnicu, dela acesta la Radu Buzescu, dela acesta la feciorii lui, la Mănăstirile Cepturoaia și Dobrușa, ... la răposata Cicoana Elisaveta Lahovari (neamul Șterian), iar parte la surorile Procopoaia, parte ce am cumpărat eu.

și legaturile (ceea ce s'a lăsat cu limbă de moarte) făcute Mănăstirii Cozia, erau irevocabile, neanulabile și ireductibile.

Hrisovul scris în slavonește, ce publicăm mai jos, nu lasă nici o îndoială.

Traducere după cartea lui Io Mircea-Voevod, Domnul Țării Românești, prin care întărește stăpânirea Mănăstirii Cozia peste dania făcută de Anghel dela Oene. Din anul (c. 1386—1406).

După actul slavonește, scris pe pergament.

† Io Mircea marele voevod și domn a toată țara Ungrovlahiei. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele rugătorului domniei mele starețului chir Sofronie dela Cozia, cum că orcine va voi să-și dea de suflet avutul său la mănăstirea dela Cozia sau boer, sau slugă a domniei mele, sau cneaz, sau alt om, zis sărac, să nu cuteze din neamul sau din rudenia acestui om să ceară înapoi și nici cuvânt a zice pentru acesta. Pentru că orcine se va încumete a cere, va primi mare rău și urgie dela domnia mea. Și încă și Anghel dela Oenă orce a dat mănăstirii și a zis cu limba sa casele sale, sau locuri, sau vii, sau dobitoac mort sau viu, sau orce va fi dela mic până la mare, toate să fie ale starețului chir Sofronie. Și niminea din neamul lui Anghel sau din rudenia lui, sau din frații lui, sau iarăși din slujbașii domniei mele, sau din judecător, au globnic, au orcare din slujbași a fi, să nu cuteze nici cuvânt a zice, ci oricarele ce va voi să-și lase pentru suflet la mănăstirea dela Cozia, astfel să și stea neclintit în viața domniei mele și a fiului domniei mele Mihail voevod, încă mai vartos și după moartea domniei mele. Cine va întări pe acela Domnul Dumnezeu să-l întărească, iar cine va strică, pe acela Dumnezeu să-l ucidă și într'acest veac și în acel viitor, și să fie blestemat de Tatăl și de Fiul și de Sfântul Duh, amin!

† Io Mircea Voevod [L.P.] din mila lui Dumnezeu domn.

* * *

Din aceste trei hrisoave, numai acesta din urmă se găsește în original la Arhivele Statului. Celelalte două sunt luate din registrul Mănăstirii Cozia. Originalele lipsesc. Cine le-a luat? Când au dispărut? Ce nenorocire!

Nu mă îndoesc că cele două hrisoave, fără originale, sunt fidele, neinventate. Două probe ne dau această convingere: 1° Exactitatea, realitatea lor este confirmată la 1835, de Zisu Dumitrescu, ca secretar al comisiei judecătorești. Acest om de bine era fratele mamei mele; l-am cunoscut bine. A ocupat funcții însemnate: sameș, primar al orașului, membru la Curtea din Craiova, deputat, amic intim al lui Dimitrie Bo-

lintineanu, Vasile Boerescu, Costaforu și fostul Domn Barbu Știrbei. Cunoștea bine Istoria Țării. În societatea lui am învățat multe. N'avea nici un interes să altereze adevărul unei idei sau unui cuvânt.

A doua probă. Faptele istorice și istoria judecătorească dovedese exactitatea celor arătate în cele trei hrisoave.

O rugăciune. Am văzut acum vreo douăzeci de zile Arhivele noastre dela Biserica Mihai-Vodă. Ce clădiri frumoase, ce administrație bună, ce ordine în ținerea documentelor. Le văzusem și pe vremea lui Hăsdeu. Clădirea era o ruină, iar documentele stau în desordine, unele pe jos, altele pe mese. Pe atunci însă aceste vechi documente, hrisoavele — vorbeau, astăzi sunt mute. Hăsdeu nu avea calități biurocratice. Era însă genial. Cuvier, dintr'un dinte găsit în pământ, reconstituia o specie de animale dispărute. Hăsdeu, dintr'un hrisov scotea istoria și dreptul unei întregi epoci. Arhiva istorică a lui Hăsdeu este reînvierea trecutului. Actuala arhivă este un mormânt monumental al trecutului. De ce învățatul nostru profesor, d-l Onciul, nu publică hrisoavele cu tâleul lor?

R. Vâlcea, 26 August 1916.

C. G. DISSESCU

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIUNEA II

Audiența dela 24 Mai 1916

Președintele d-lui V. Râmniceanu, președinte

Caliopi St. Demetrescu-Vergu cu Banca Generală Română ș. a.

URMĂRIRE IMOBILIARĂ. — CONTESTAȚIUNE. — TERȚII. — DECĂDERE. — ART. 509 ȘI 525 PR. CIV.

Legiuitorul din 1900 prescriind, prin art. 525 din procedura civilă, că opozițiunile în contra urmărilor de nemișcătoare nu vor putea fi primite, dacă nu au fost făcute cu cel puțin 20 zile înainte de ziua fixată pentru adjudecarea provizorie, a avut în vedere persoanele cari au fost încunoștințate de urmărire iar nu și pe terții cari nu au figurat în instanța de urmărire, fie pentru că nu au fost încunoștințați cum cere art. 509 pr. civ., fie pentru că neavând un drept născut în momentul începerii urmăririi, nu au putut interveni în termen la urmărire, și cărora nu li se poate aplica această decădere.

No. 138. — Casată, în urma recursului făcut de Caliopi St. Demetrescu-Vergu, deciziunea Curții de apel din București, secția II, No. 52 din 1916, în proces cu Banca Generală Română și M. Campert.

S'au ascultat: citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier Al. Procopiu; d-l avocat Vl. Athanasovici, pentru recurentă, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat Bosnief Paraschivescu, pentru intimati, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Greșită interpretare a art. 525, 559, 568 și violarea art. 399 și 403 pr. civ. D-na Caliopi St. Demetrescu-Vergu, a făcut contestație la tribunalul de notariat Ilfov, cu ocazia executării ordonanței de adjudecare a aceluiaș tribunal, cerută de Banca Generală Română, prin care contestație cerea scoaterea de sub urmărire a 34 hectare 3.100 m. p., din comuna Lupșani (Ialomița), ea fiind proprietatea sa, iar nu aparținând debitorului urmărit.

«Curtea stabilește că în materie de ordonanță de adjudecare, ordonanța constituie pentru adjudecatar un titlu contra oricui, și nimeni nu se mai poate opune la executarea ei, independent dacă a fost sau nu chemat în cursul vânzării, rămânând celui evins dreptul de a face acțiune în revendicare în termenul prevăzut de art. 568 pr. civ., ceea ce este eronat în drept.

«În adevăr, din combinațiunea art. 399, 403, 525, 559 și 568 pr. civ., se vede lămurit că legiuitorul nostru a căutat, pe cât posibil, să îngrădească cu anumite forme și publicațiuni vânzările silite și în schimb a dat ordonanței de adjudecare puterea unei hotărâri judecătorești definitive, în ceea ce privește faptele constatate prin ea însăși.

«E adevărat că persoanele interesate pot, conform art. 525 pr. civ., să facă opoziție contra ordonanței de adjudecare cu 20 zile înainte de adjudecarea provizorie, și chiar recurs în casație, conform art. 559 pr. civ., în termen de 40 zile dela data transcrierii ordonanței de adjudecare. Nicăeri însă legea nu proibă dreptul unui terțiu, care nu a fost chemat și n'a figurat în instanța de urmărire, de a putea face contestație la executarea ordonanței de adjudecare, și aceasta în baza art. 399 pr. civ. și în termenul prevăzut de art. 403 pr. civ.

«Judecând astfel, Curtea a violat în mod flagrant dispozițiunile art. 399 și 403 pr. civ., care arată că orice execuție silită se poate contesta de cei interesați sau vătămați prin executare, fără nici o excepție, și contestațiile în materie de executări silite se vor putea face în tot timpul cât va ține executarea, etc.

«Dealtfel, e și principiul de drept, că contestațiile se pot face de cei de al treilea contra oricărei executări în general, indiferent dacă titlul ce se execută e o hotărâre judecătorească, un act de ipotecă, sau o ordonanță de adjudecare, care nu e decât o vânzare făcută prin intermediul justiției, căci nicăeri legea nu prevede excepțiuni pentru ordonanțele de adjudecare și nici vre-o decădere de drepturi care ar fi trebuit să fie expres prevăzute de lege».

Având în vedere decizia supusă recursului, din care rezultă că Banca Generală Română, creditoarea ipotecară a lui M. Campert, a scos în vânzare silită moșia acestuia Lupșani-Culcați, în întindere de 272 hectare, moșie care, în urma licitației ce a avut loc în ziua de 21 Aprilie 1914, a fost adjudecată asupra creditoarei urmăritoare; că, ordonanța de adjudecare rămânând definitivă, a fost executată și adjudecatara pusă în posesiunea moșiei, prin procesul-verbal al portărilor din 1 August 1915; că, în contra acestei executări, Caliopi Demetrescu Vergu a făcut contestațiune, cerând ca din suprafața totală a moșiei cuprinsă în ordonanța de adjudecare să se scoată o porțiune de 34 hectare și 3.100 m. pătrați, care-i aparține în baza sentinței definitive No. 97 din 1915, obținută contra lui M. Campert în cursul urmăririi, și în posesiunea căreia a și fost pusă de portărei în ziua de 28 Maiu 1915;

Că, prin decizia adusă în recurs, Curtea de apel a respins ca inadmisibilă contestațiunea, pe motiv că n'a fost făcută pe calea indicată de art. 525 pr. civ., cu 20 zile cel puțin înainte de adjudecarea provizorie, fără să examineze dacă contestatoarea a fost sau nu încunoștințată de vânzare, cum cere art. 509 pr. civ., și dacă a figurat în instanța de urmărire;

Considerând că, din combinațiunea art. 509 cu 525 pr. civilă, rezultă că în scopul de a nu se provoca amânarea vânzării prin intervențiuni și contestațiuni făcute în ajunul zilei fixată pentru vânzare — cum se obișnuia sub vechiul cod de procedură — din care cauză vânzarea neputându-se amâna ca un proces în continuare, urmă să se facă noi publicațiuni cu termene destul de lungi, legiuitorul din 1900 a prescis ca debitorul urmărit, creditorii privilegiați și ipotecari cum și detentorii cari, având un drept asupra imobilului urmărit, fac intervențiune în cursul urmăririi, cu alte cuvinte, toate acele persoane cari au fost încunoștințate de urmărire, să nu poată face contestațiunile lor decât cel mai târziu cu 20 de zile înainte de adjudecarea provizorie; că, însă, această decădere nu se aplică acelor persoane cari n'au figurat în instanța de urmărire, fie pentru că n'au fost înștiințate, cum cere art. 509, fie pentru că neavând un drept născut în momentul începerei urmăririi, n'au putut interveni în termen la urmărire;

Considerând că, în speță, Caliopi Demetrescu-Vergu a făcut contestațiune la executarea ordonanței, pe motiv că se găsește în posesiunea unei părți din imobil, care

este în realitate proprietatea sa, cum s'a hotărît prin sentința No. 97 din 1915, rămasă definitivă, și că în această calitate n'a fost chemată la urmărire nici dânsa, nici autorul său Nae Maltezeanu;

Că, Curtea de apel respingând contestațiunea pe singurul motiv că nu a fost făcută cu 20 zile înainte de vânzare, fără să examineze dacă în adevăr contestațiunea sau autorul său au fost citați în instanța de urmărire, și hotărînd în mod absolut că nici o contestațiune nu este admisibilă la executarea ordonanței de adjudecare, a interpretat în mod greșit art. 526 și 509 proc. civ., și a violat dispozițiunile art. 399 și 403 din proc. civilă;

Că, de aceea, recursul urmează să fie admis.

Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI SECȚIUNEA I

Audiența dela 30 Aprilie 1916

Președinta d-lui C. N. Busdugan, consilier

Gh. Costandache cu Ion Hurja

TESTAMENT. — LEGAT. — ÎMPREJURĂRI DETERMINANTE. — ÎNCETARE. — CADUCITATE. — ART. 930 C. CIV.

Când împrejurările cari au determinat facerea unui testament, de care este imposibil a-l separa și fără care n'ar avea nici o rațiune de a fi, au încetat cu totul, testamentul nu poate fi valabil, chiar dacă n'a fost revocat în mod expres, căci este evident că testatorul n'a putut să persiste într'o voință care nu mai are nici o explicație, nerevocarea testamentului neputând fi atribuită decât uitărei, neglijenței sau ignoranței.

Astfel, când, ca în speță, motivul determinant al unui testament rezidă în afecțiunea dintre soți, acest motiv încetând după desfacerea căsătoriei prin divorț, testamentul făcut de unul din soți în favoarea celuilalt este isbit de caducitate.

Curtea,

Având în vedere apelul lui Gheorghe Costandache, în contra sentinței tribunalului Iași, secția II, No. 391 din 12 Noembrie 1915, prin care este obligat să delese lui Ion Hurjă averea de succesiune, rămasă dela Sultana Costandache, prevăzută în testamentul autenticat de tribunalul Iași, secția III, sub No. 2591 din 1897;

Având în vedere că Sultana Hurjă, prin testamentul autentic din 10 Octombrie 1897, lasă toată averea sa

mobilă și imobilă, ce a agonisit-o în comun cu soțul său, soțului său Ion Hurjă; că, Ioan Hurjă, prin testament autentic din aceeași zi, face o dispozițiune testamentară identică, în favoarea soției sale; dispozițiune pe care mai târziu o revoacă; că, Ioan Hurjă, intentând acțiune de divorț în contra soției sale, tribunalul Iași, secția I, prin sentința No. 17 din 16 Februarie 1911, pronunță desfacerea căsătoriei; că, după desfacerea căsătoriei, intervine între Ioan Hurjă și fosta sa soție, Sultana Costandache, un act de împărțeală, prin care împart averea dobândită în timpul căsătoriei;

Având în vedere că, primul motiv invocat de apelant este că legatul cuprins în testamentul defunctei Sultana Costandache este caduc, prin încetarea motivelor care l-au determinat;

Având în vedere că, un testament nu poate fi valabil, chiar dacă n'a fost revocat în mod expres, când împrejurările cari au determinat acel testament și de care este imposibil a-l separa, fără care n'ar avea, prin urmare, nici o rațiune de a fi, au încetat cu totul; că atunci este evident că testatorul n'a putut să persiste într'o voință care nu mai are nici o explicație; că, trebuie cu necesitate a se atribui uitărei, neglijenței sau ignoranței, nerevocarea sau conservarea testamentului;

Având în vedere că motivul determinat al testamentului a fost afecțiunea pe care o avea Sultana Costandache către soțul său, motiv care evident nu mai putea să subsiste, în urma desfacerei căsătoriei; că, actul de împărțeală, făcut în mod autentic, permite a se induce cu precizie că Sultana Costandache nu putea să atribue nici o valoare testamentului; că, acel act implică chiar revocarea legatului în favoarea soțului său;

Având în vedere că, prin încetarea motivului care a determinat-o pe Sultana Costandache de a institui legator pe soțul său, legatul a devenit caduc;

Că, așa, fiind, acțiunea introdusă de Ioan Hurjă la prima instanță, pe baza zisului testament, este neîntemeiată și urmează a fi respinsă ca atare și, prin consecință, a se admite apelul lui Gh. Costandache și a se reformă în totul sentința apelată;

Văzând și cererea de cheltueli de judecată; formulată de apelantul Gh. Costandache, și Curtea, apreciînd, le fixează la suma de 200 lei.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier D. Volanschi, în majoritate, admite apelul, etc.

Semnați: C. N. Busdugan, D. Volanschi, Eugen Bonachi,
Vesp. Erbicănu.

Opiniune

Subsemnatul, sunt de părere a se respinge apelul lui Gh. Costandache, pentru motiv că Sultana Costandache n'a revocat testamentul prin vre-un act direct sau un alt testament; că cazurile de caducitate sunt anume prevăzute de lege (art. 924 c. civ.) și din împrejurare că o căsătorie dintre două persoane se desface prin divorț, nu urmează că testamentul ce una din ele făcuse în favoarea celeilalte părți să devie caducă, deoarece motivul ce determină o donație sau un legat este liberalitatea, și acest motiv poate să perziste și după desfacerea căsătoriei; că, dacă intenția testatoarei ar fi fost ca soțul să poată moșteni numai în caz când căsătoria ar înceta prin moarte, nimic nu o împiedică să o spună.

Văzând că această intenție nu se poate presupune că ar fi avut-o la facerea testamentului din actele ce au urmat posterior desfacerei căsătoriei; o căsătorie se poate desface și foștii soți să rămână în buni termeni; că, soțul, prin conduita căruia s'a provocat divorțul, să aibă remușcări și ca sentimentele de afecțiune din timpul căsătoriei să nu fie stinse cu desăvârșire și testatoarea să rămână hotărâtă a menține dispoziția ce a făcut în favoarea soțului părăsit;

Că, după desfacerea căsătoriei, foștii soți își împart avutul comun prin o bună înțelegere, fără cea mai mică urmă de resentiment, și acestei împrejurări nu i se poate atribui urmări ce n'au fost în intenția părților de a le avea;

Că, dela desfacerea căsătoriei a trecut mai mult timp; că, testatoarea avea rude de aproape, cu care se preținde însă că nu eră în buni termeni; că, în tot acest interval, cu nimic nu s'a dovedit că dânsa și-ar fi manifestat sub vre-o formă regretul în privința testamentului ce făcuse în favoarea fostului său soț și nici dorința de a testă în favoarea altui cuiva, deși se spune că s'ar fi făcut demersuri în acest sens pe lângă ea.

Semnat, D. Gregorovitz.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

CURTEA DE APEL DIN RENNES

— 11 Iulie 1914 —

TESTAMENT. — REVOCARE PENTRU SURVENIRE DE COPIL. — INADMISIBILITATE. — NEAPLICARE ÎN SPECIE A ART. 960, 961 C. FR. (836, 837 C. CIV. ROM.).

TESTAMENT. — LEGATE. — CADUCITATE. — MOTIV DETERMINANT. — ÎNCETAREA ACESTUI MOTIV. — ADMITEREA CADUCITĂȚII.

1° Art. 960 și 961 din codul civil (836, 837 c.

civ. rom.), fiind niște dispoziții excepționale, trebuie să fie strict mărginite la cazurile anume prevăzute de lege și, ca atare, nu pot fi întinse la testamente; de unde rezultă că testamentul nu este revocabil pentru survenire de copii testatorului, nici chiar pentru cauză de eroare, atunci, de exemplu, când testatorul s'ar fi săvârșit din viață, fără a ști că femeea lui a născut un copil sau a rămas îngreunată.

2° Decăteori rațiunea determinantă, care a fost cauza unei dispoziții testamentare, a încetat, legatul fiind atins în însăș esența sa, judecătorii trebuie să-l declare caduc.

Astfel, decăteori un testator, necăsătorit în momentul facerii testamentului, a lăsat bunurile sale tatălui său, pentru ca nici într'un chip aceste bunuri să nu ajungă în mâinile fratelui său, care eră risipitor, motivul determinant al testamentului nefiind, în specie, avantajarea tatălui, ci fiind ca nici o parte din averea testatorului să nu ajungă în mâinile unui frate risipitor, survenirea unui copil testatorului, care s'a căsătorit mai în urmă, făcând să dispară cauza determinantă a testamentului, are drept efect de a-l lovi de caducitate ¹⁾.

Observație. — Primul punct din decizia Curței din Rennes, a cărei sumar l'am reprodus mai sus, nu suferă nicio deficiență. În adevăr, testamentul fiind un act eminent revocabil (art. 802), testatorul n'are decât să-l revoace, de câteori s'a născut un copil în urma facerii lui, și nu eră nicio rațiune ca legea să fi declarat testamentul revocat de drept, precum a făcut în privința donațiunei. În privința acestei din urmă legiuitorul trebuie, din contră, să vie și a venit în ajutorul dăruitorului, căci donațiunea fiind, în principiu, irevocabilă (art. 801), dăruitorul nu avea posibilitatea de a reveni asupra liberalității sale. Apoi, în favoarea acestei soluții, care nu poate fi contestată, militează și un argument de text; căci art. 930 din codul civil trimetându-ne la art. 830 și 831 din acelaș cod, relative la revocarea donațiunei pentru inexecutare de sarcini și ingratitudine, prin aceasta însuși a înțeles a exclude, în privința testamentelor, revocarea pentru survenire de copii. Testamentul va subzista deci, cu

1) Soluție identică a aceleiaș Curți, decizia din 11 Aprilie 1905, publicată în Sirey, 1905. 2. 241 și în D. P. 1906. 2. 257.

toate că, în urma facerii lui, s'ar fi născut un copil, rămânând ca acest copil să ceară reducerea dispoziției testamentare, care i-ar atinge rezerva ²⁾.

Dar dacă punctul întâi din această decizie este incontestabil, punctul al doilea este însă mult mai delicat și chiar controversat. Vom insista ceva mai mult asupra lui, cu atât mai mult cu cât Curtea din Iași s'a pronunțat tot în sensul Curței din Rennes, cu privire la încetarea motivelor care au determinat legatul, și această importantă decizie, unică până acum în jurisprudența noastră, a fost publicată în revista *Justiția*, No. 9 din 1916, fără nici o observație, ci numai cu o simplă trimetere la autorii care discută chestiunea.

Atât Curtea din Rennes cât și Curtea din Iași pun, în adevăr, în principiu, conform teoriei lui Laurent, că un legat poate fi considerat caduc atunci când au încetat motivele care l-au determinat.

Tot astfel a decis și Curtea din Rennes, prin două decizii consecutive, că o dispoziție testamentară poate fi declarată fără efecte, cu toate că n'a fost revocată în mod expres, atunci când a încetat cauza care a determinat pe testator să facă liberalitatea ³⁾.

Aceeași soluție este admisă și în doctrină, însă autorii care discută chestiunea, zic că, în speța de față, nu există caducitate, ci o revocare tacită ⁴⁾.

Fie caducitate, fie revocare, puțin importă din punctul de vedere practic; căci, în ambele ipoteze, legatul încetează de a-și produce efectele sale ⁵⁾.

Laurent se exprimă, în această privință, în modul următor:

«Nous supposons que le testateur a légué pour un motif qui existait lors du testament et qui cesse ensuite d'exister. S'il est constant que le testateur n'aurait point légué, en supposant que ce motif n'eût pas existé lors de ses dispositions dernières, il faut décider que le legs tombe avec le motif qui seul le légitime» ⁶⁾.

«La cessation du motif qui avait déterminé le testateur à faire un legs, en fait présumer la révocation», zice un alt autor ⁷⁾.

2) Vezi tom. IV, partea II-a, al Coment. noastre, p. 441, text și nota 1 (ed. a 2-a). Mai vezi C. Paris, *Dreptul*, din 1913, No. 70, p. 559 (cu obser. noastră).

3) Vezi Sirey, 47. 2. 332 urm.

4) Vezi autorii citați în tom. IV, partea II, al Coment. noastre p. 438, nota 3. Vezi însă același tom., p. 474 (ed. a 2-a).

5) Cpr. Demolombe, XXII, 244.

6) Laurent, XIV, 292, pag. 309.

7) Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, III, partea I, 654, pag. 359.

Iată cum un autor combate această teorie, și în acest din urmă sens se pronunță și minoritatea Curței din Iași.

«A notre avis il n'y a pas d'erreur plus manifeste ni dont les conséquences soient plus dangereuses. Nous avons démontré, en effet, qu'il n'y a pas lieu, en principe, de rechercher quels sont les motifs ou mobiles qui ont déterminé le disposant à faire la libéralité; que si l'acte contient une indication de motifs, l'absence ou l'inexactitude et, par conséquent, la disparition des motifs allégués ne saurait compromettre la validité de la disposition. Or, si cela est vrai quand le testateur a cru nécessaire d'expliquer surabondamment pourquoi il a cru devoir faire telles ou telles dispositions, à plus forte raison doit-il en être ainsi quand le testateur n'a rien dit, et s'est borné à disposer de son patrimoine. De quel droit un juge pourrait-il venir dire: quand le testateur a écrit son testament, il était dans telle situation déterminée par rapport à sa famille, à ses concitoyens, etc.; il était ou n'était pas marié, il avait ou n'avait pas de neveux ou des enfants; il était ou il n'était pas fonctionnaire, en activité de service ou à la retraite, etc. Donc, si les circonstances en vue desquelles ce testament a été écrit, ont complètement disparu à la mort du testateur, le testament doit être frappé de caducité! La doctrine est assurément étrange, mais la manière dont elle a été appliquée est plus étrange encore, etc.» ⁸⁾.

Iată speța interesantă și nouă, pe care a avut a o judeca de curând Curtea din Iași:

O femeie face, în timpul căsătoriei, o dispoziție testamentară în folosul soțului ei. Căsătoria desfăcându-se însă mai târziu prin divorț, majoritatea Curței decide că acest testament trebuie să fie caduc, pentrucă au încetat motivele care l-au determinat; minoritatea se pronunță însă în sens contrar, pentrucă cazurile de caducitate sunt anume prevăzute de lege și pentrucă soții pot să rămâe în termeni buni chiar în urma desfăcerei căsătoriei lor. Dacă soția înțelegea ca testamentul său să nu mai rămâe în picioare, ea nu avea decât să-l revoace, adaugă minoritatea; or, testamentul nefiind, în specie, revocat nici în mod expres, nici în mod tacit, el trebuie să-și producă efectele sale, cu toate că căsătoria a fost desfăcută prin divorț, iar nu prin moarte.

Fără îndoială că termenii testamentului și împrejurările de fapt au putut să facă pe majoritatea Curței să admită această soluție, însă trebuie să observăm că revocarea testamentului nu poate ușor fi presupusă.

8) T, Huc, VI, 391, pag. 500, 501.

Iată cum se exprimă, în această privință, un autor:

«Un testateur, qui a pu, dans le principe, ne disposer que dans un but déterminé, peut fort bien, malgré la cessation de la cause, qui l'a d'abord fait tester, vouloir, par une autre cause, qu'il n'exprime pas, persister dans sa libéralité, et, perdant de vue le motif originaire de cette libéralité négliger de refaire son testament»⁹⁾.

Concluziunea noastră este deci: principiul pus de majoritatea Curții din Iași și de aceea din Rennes este exact, totul reducându-se, în specie, la o chestie de fapt și de interpretare a voinței testatorului.

D. ALEXANDRESCO

9) Demolombe, XXII, 246, pag. 240.

Deschiderea anului judiciar.

«Anul judecătoresc 1916—1917 este deschis».

Lugubru și trist sună în ziua de 1 Septembrie această frază lapidară pronunțată timid și grav de ambii prim-președinți de la tribunalele și curțile din capitala țării.

Justiția, baza întregii civilizații, împăcuitoarea aspirațiilor sociale și patrimoniale a amuțit în bătrâna Europă.

E glasul tunului care pledează!

Dar nu, pentru noi juriseconștii această stare e pur vremelnică, cum e orice conflict între oameni sau popoare, și era de perpetuă tihnă în care justiția și dreptatea trebuie să triumfe, va reveni în curând spre binele omenirii.

Revista «Dreptul» apare în dorința vie, că războiul mondial terminându-se în cursul actualei epoci judecătorești, să aducă popoarelor o eră lungă de consolidare civică, și morală bazată pe drept, pentru a se putea cicatriza rănille aduse de durerosul conflict armat.

Pentru țara noastră, pentru România veselă de erii, din adâncul sufletului îi dorim întronarea reală și durabilă a adevăratei idei de justiție, dreptate și egalitate și care să fie port-drapelul luminos și călăuzitor în noua noastră viață civică.

Vorba «Forța primează dreptul» va cădea înăbușită cu ultimul bubuit de tun și «Dreptul», farul moral și sufletesc va îndruma evoluția viitoare a popoarelor.

Lucian Holoney

Compunerea secțiunilor pentru anul care s'a deschis s'a făcut după cum urmează:

Curtea de apel din Buceurești

Secțiunea I. — Primul-președinte, d-l Oscar N. Nicolescu; d-nii: D. G. Maxim, I. Baștea, Ef. Antonescu, Lazăr Munteanu, N. Algiu, consilieri.

Secțiunea II. — Președinte, d-l St. Urlățeanu; d-nii V. Antinescu, P. Hagiopol, N. Bădescu-Roșiori, I. Coandă, I. Dimancea, consilieri.

Secțiunea III. — Președinte, d-l N. C. Schina; d-nii: M. Bals, Al. Dem. Oprescu, I. Ionescu-Dolj, Em. Miculescu, Al. Iuca, consilieri.

Secțiunea IV. — Președinte, d-l M. Gr. Ciocărdia; d-nii: D. A. Mavrodin, G. A. Mavrus, N. N. Săulescu, C. N. Oprescu, Al. Nicolau, consilieri.

Camera de punere sub acuzare se compune din d-nii consilieri: Ef. Antonescu, I. Dimancea, Al. Oprescu.

Tribunalul Ilfov

Secțiunea I com. — Primul-președinte, d-l Stelian Bonea; judecători de ședință, d-nii: Luciliu Ștefănescu, locot. cav. mobil. pe front, Em. Văcăreanu, locot. cav. mobil. pe front, Gh. Pop-Șerbănescu, locot. inf., C. Cătuneanu, locot. art. pe front, I. Curtovici; supleant d-l C. Prodan.

Secțiunea II com. — Președinte d-l Titu Magheru; judecători de ședință d-nii: V. Rădulescu, locot. art., mobil., pe front, C. Sturdza, locot. cav. mobil., pe front, I. Cernățeanu, locot. infant. mobil., pe front; d-l Nicolescu-Bolintin, jude-instr. cab. 4, căpit. inf.; supleant d-l A. Boboc, sublocot. inf. mobil., pe front.

Secțiunea de notariat. — Președinte, d-l A. Rădulescu; judecători de ședință, d-nii: N. N. Ioanid, căpitan cav. mobil., pe front, C. Tatovici, subloc. art. mobil., pe front, V. Perieșteanu-Buzău, locot. infant. mobil., pe front; supleant d-l A. Strelicescu.

Secțiunea I civ.-corec. — Președinte d-l I. G. Manu, căpit. cav. mobil., pe front; judecători de ședință d-nii: B. Cantargief și D. Cernescu, loc. infant.; cab. 2 instr. jude d-l N. Păunescu; supleant d-l V. Anghelovici.

Secțiunea II civ.-cor. — Președinte d-l Gr. Ferechide; judecători de ședință d-nii: Spiridon Popescu și V. C. Marcovici, locot. art. mobil., pe front.; cab. 1 instr. judec. președ. d-l C. Negrea; supleant d-l C. Tatușescu, sublocot. administrație.

Secțiunea III civ.-cor. — Președinte d-l G. Slătineanu; judecători de ședință d-nii: C. H. Rosetti și N. Stănescu, sublocot. adminis.; cab. 5 instr. jude d-l Paul Iliescu; supleant d-l Gh. Popescu locot. art. mobil., pe front.

Secțiunea IV civ.-cor. — Președinte d-l I. Marinovici, locot. art. mobil., pe front; judecători de ședință d-nii: Al. Costin, locot. art. mobil., pe front și d-l A. Cantacuzino; cab. 3 de instr. jude d-l V. Bordeianu; supleant d-l C. Olaru, sublocot. infant.

SPITALUL CERCULUI AVOCAȚILOR

Comitetul dirigit de al «Cercului Avocaților» întrunindu-se în ziua de 6 Septembrie, sub prezidenția d-lui Al. Constantinescu, ministru de domenii și președinte al Cercului, a decis a instala în saloanele Cercului din calea Victoriei No. 60, un spital pentru avocații răniți din toată țara, care se va întreține din fondurile sale și din subscripții benevole.

S'a delegat o comisiune compusă din d-nii avocați N. Mitescu, Marin Alexandrescu, Petre P. Poni și Const. L. Naumescu, care să se ocupe cu organizarea, conducerea și supraveghierea acestui spital.

Comitetul a luat act cu mulțumire de subscrierea sumei de 20.000 lei făcută de consiliul de disciplină al Baroului de Ilfov pentru acest spital.